

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Власенко В. М. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Звагельський В. Б. (Суми, Україна), канд. філол. наук;
Камберова Р. (Софія, Болгарія), канд. філол. наук;
Куліш А. М. (Суми, Україна), д-р юрид. наук;
Нестеренко В. А. (Суми, Україна), канд. іст. наук;
Світайло Н. Д. (Суми, Україна), канд. філософ. наук;
Пашин В. П. (Курськ, Росія), д-р іст. наук;
Петрищева Н. С. (Курськ, Росія), канд. іст. наук;
Рамач Я. (Новий Сад, Сербія), д-р іст. наук;
Хлопова І. Є. (Курськ, Росія), канд. іст. наук.

Видання рекомендовано до друку рішенням вченої ради юридичного факультету Сумського державного університету (протокол № 9 від 03.04.2014 р.)

Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. : у 2-х част. Ч. 2 : у 2-х томах (Суми – Курськ, 18 квітня 2014 р.) / ред. колегія : В. М. Власенко, В. Б. Звагельський, Р. Камберова та ін. – Суми – Курськ : Сумський державний університет, Південно-Західний державний університет, 2014. – Ч. 2, Т. 1. – 200 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів, вчених та аспірантів ВНЗ і наукових установ, виголошені в рамках Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість, суспільство, держава: проблеми минулого і сьогодення» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 861 від 9 грудня 2013 р.), присвячені актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

На обкладинці: Перший у світі монументальний пам'ятник Тарасу Шевченку. Встановлений у жовтні 1918 р. у м. Ромнах на Сумщині. Скульптор І. П. Кавалерідзе.

© Сумський державний університет, 2014

© Південно-Західний державний університет, 2014

ДИСКУРС ГУМАНІЗМУ У СУЧАСНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ

На даний час існує багато прикладів формування законодавчих ініціатив, спираючись на концепцію гуманізму. Проте осмислення цієї концепції, розкриття її повинна взяти на себе, в першу чергу, філософія. А розглядати гуманістичну модель політичного буття ми маємо через політичну культуру.

В основі гуманізму покладено людяність як вичерпну характеристику буття. Гуманізм визнає різноманіття і єдність людства як рівноцінні даності. Визнаючи різноманіття людства, гуманізм виступає проти спроб зменшити це різноманіття шляхом насильства або примусу. Визнаючи ж єдність людства, гуманізм виступає проти спроб розірвати цю єдність, ізолювати якусь частину людей від решти людства.

Гасло *«Не людина для держави, а держава для людини»*, яке закріпилось у нових правових інститутах можна вважати гуманістичною революцією свідомості. [1, с.111]. Проте слід визначитись, що принцип людяності, покладений в основу гуманізму, треба визначити більш чітко. У сучасних політико-риторичних стратегіях європейський гуманізм піддається реконструкції. М. Фуко, Ю.Габермас, К.-О.Аппель та їх послідовники наголошують, що проєкт Просвітництва був перекручений позитивістською методологією, яка маскує сучасні форми поневолення особистості.

На даний момент права людини закріплені у низці міжнародних документів, зокрема у *«Декларації прав людини»* від 1948 р. Проте дискурс цієї проблеми полягає в розділенні понять людини та громадянина. Обов'язок захисту основних прав та свобод покладено на державу. А її діяльність може розповсюджуватись лише на власних громадян. Соціальна політика – це система управлінських заходів держави, спрямованих на захист та реалізацію громадянських, економічних, соціальних і культурних прав громадян. Таким чином, міжнародні акти зобов'язують державу забезпечити основні права та свободи людини, проте дія держави може розповсюджуватись лише на власних громадян, таким чином поняття людини підміняється поняттям громадянина. Отже, вірніше буде твердження *«Держава для громадянина»*.

Критики габермасівських творів наголошують на необхідності підведення єдиної і обов'язкової раціональної основи гуманізму, всупереч розмаїттю думок. Оскільки, в окремі часи антропоцентризм гуманістичної ідеї дав хибні результати людській

культури. Прикладами цього може бути як титанізм доби Відродження, так юстеніальна концепція виховання дітей, яка зазнала доволі суворой критики. Тому ми спробуємо проаналізувати ймовірні шляхи до пошуку основ трансформування етичної системи суспільства.

М.Гайдегер пропонує повернути людині її людяність через повернення до сутності. Чи означає це, що треба відмовитись від нав'язаної культури, яка створювалась в утисках людства і почати з нуля? Для вирішення цих проблем людство повинно спиратися на розум, саме він дає змогу ототожнювати гуманізм з раціоналізмом, не заперечуючи та не ігноруючи суб'єктивність [2, с.60].

Суспільні рухи минулих століть здійснили корінний перелом у людській свідомості. Соціальний протест відбувався не заради захоплення влади над соціумом, а з вимогою справедливості. Оскільки прагнення суспільства стосувались не руйнування старого соціального порядку останніх століть, а захисту свобод індивіда, політичними лідерами був прийнятий варіант дистанціювання від небажаних норм. Така поведінка веде до м'яких трансформацій соціально-політичного порядку. Проте Д.Юм в своїх працях та побажаннях кращого устрою наголошував, що *«належне»* від *«існуючого»*. Отже, нові реалії та потреби повинні бути втілені в законодавчі ініціативи.

Категорія політичного є найважливішим виміром соціокультурної реальності. Головною метою демократичного суспільства стає виключення антагоністичних тенденцій політичного буття та відчуження протиставлення *«ми-вони»*. Саме для цього універсальною основою може бути принцип людяності гуманізму. Сучасний світ стирає кордони між державами, націями та релігіями. Слід відмітити, що переважна більшість конфліктів проходить на *«лініях розламу»*, проте це не відхиляє єдиної тенденції до глобалізації.

Контронормативістські стратегії інтерпретують етичне відношення як звернення Суб'єкта до нього самого, а не до іншого. Це руйнує підпорядковані відносини між людиною і правлячою групою та дає свободу думки та дій. Кожна людина отримала свободу думок та діяльності. Але плекання ідей гуманізму в своїй думках породжує індивідуальну правду, на яку спирається окрема людина у своїй діяльності. І це знову приводить до пошуку раціональних основ у глобалізаційному суспільстві.

На даний час деякі дослідники пропонують ототожнення гуманізму зі світоглядом, що розкриває ще більший потенціал гуманістичних цінностей. Зокрема П.Куртц зазначає, що гуманізм це *«по-перше, набір гуманістичних цінностей та моральних достоїнств; по-друге, він живить визначену форму агностичного атеїзму; по-*

третє, у якості найважливішого пізнавального принципу він визнає метод вільного наукового дослідження» [3, с.100]. Настільки широке застосування гуманізму говорить про його необхідність сучасному соціуму, та потребує подальшого його вивчення та розробку більш чіткої доктрини та принципів.

Гуманізм можна визначити як ентелехію, як потребу до практичної реалізації поваги особистості в індивідуальній та колективній практиці [2, с.25]. Таким чином, гуманізм уособлює в собі не тільки філософію та мораль громадянського суспільства, а також платформу для розвитку ринкової економіки та демократичного політичного строю.

Нам необхідно визначити сучасну тенденцію переосмислення гуманістичних ідей як деконструкцію гуманізму чи дегуманізацію. В такий ситуації тільки розум має змогу бачити загальне, закономірне, суть, і має стати провідником на цьому шляху.

1. *Гвишвили Г. В.* Философия гуманизма / Г.В.Гвишвили. – М.: Поколение, 2009. – 496 с.

2. *Ионенко И. Р.* Рационализм – это гуманизм / Ирина Романовна Ионенко. // Интеллект. Особистість. Цивілізація: Темат зб. Наук. Праць. Вип. 7. – Донецьк.: ДонНУСТ, 2009. – С.56-64.

3. *Кувакин П.* Твой ад и рай. Человечность и бесчеловечность человека / П.Кувакин. М.: Логос, 1998. – 360 с.

СУЛЯК С.Г.

МОЛДАВСКАЯ ИДЕНТИЧНОСТЬ В НАЧАЛЕ XXI в.: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Территория между Прутом и Днестром, названная позже Бессарабией, была присоединена к Российской империи в результате русско-турецкой войны 1806-1812 гг. согласно Бухарестскому мирному договору (16(28) мая 1812 г.).

В 1897 г. в Бессарабии, по результатам переписи, проживало 1 935 412 чел. Среди них молдаван по языку было 920 919 чел. (47,58%) [1, с. XIII, XXI, 71].

Оценивая значение вхождения края в состав России, бессарабский общественно-политический деятель священник Алексей Матеевич писал: *«Присоединение Бессарабии к России оказалось спасительным актом как для молдавского языка, так и для молдавского богослужения»* [2, с.29].

С 1918 по 1940 гг. Бессарабия была оккупирована Румынией.